

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף, מועד נבצרים תשפ"א, 2021
מספר השאלון: 011271
שם התלמיד/ה: _____

עברית: לשון

הוראות לנבחן

- שים לב:** בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות. יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.
- א. משך הבחינה: שעהיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
- פרק א — שם המספר, אותיות השימוש ומילות היחס — 20 נקודות
- פרק ב — תחביר / פרק ג — מערכת הצורות — יש לבחור באחד הפרקים — 80 נקודות
- סך הכול — 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר לנבחן (עמ' 4).
- ד. הוראה מיוחדת: הקפד על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.
- שים לב:** בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה לשימושך. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.
- ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.**
- הנחיות מיוחדות למועד זה: בפרק ב (תחביר) ובפרק ג (מערכת הצורות) חמש שאלות, לכל שאלה — 24 נקודות.
- "תוכל לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות, אך מספר הנקודות שתוכל לצבור בפרק לא יעלה על 80 נקודות."

בהצלחה!

השאלות

פרק א: שם המספר ואותיות השימוש

(20 נקודות)

ענה על שאלה 1 שלפניך.

1. (20 נקודות)

לפניך משפטים ובהם שמות מספר מודגשים. מקצתם תקינים ומקצתם שגויים.

כתוב מעל כל אחד משמות המספר השגויים את צורתו התקינה.

- באחת עשרה ביוני אלפים ותשע עשרה פרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לקט נתונים לרגל שבוע הספר העברי.
- לפי הנתונים, בשנת 2017 יצאו לאור בישראל שמונת אלפים ארבע מאות ששים ושתיים ספרים וחבורות; שש עשרה אחוזים מהם תורגמו משפות זרות.
- ההוצאה הכספית על ספרים הייתה שבעה עשר שקלים בחודש בממוצע למשק בית; במשקי בית בעשירון העליון ההוצאה על ספרים הייתה פי שתיים יותר מבעשירון התחתון.
- מבין שלושים ושתיים מדינות שהשתתפו בסקר שבדק את התדירות של קריאת ספרים, דורגה ישראל במקום החמש עשרה.
- בתרשים מספר תשע בדוח הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מוצג הקשר בין מספר הספרים שהיו למשתתפים בבית כשהיו בני שש עשרה ובין הציון שלהם באוריינות קריאה.

פרק ב: תחביר

(80 נקודות)

לפניך שני פרקים: פרק ב — תחביר, פרק ג — מערכת הצורות.

בחר בפרק שלמדת: פרק ב — תחביר או פרק ג — מערכת הצורות.

בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

בפרק זה חמש שאלות 2–6. לכל שאלה — 24 נקודות.

תוכל לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות, אך מספר הנקודות שתוכל לצבור בפרק לא יעלה על 80 נקודות.

שים לב: תוכל להיעזר בדף העזר לנבחן (עמ' 4).

2. (24 נקודות)

לפניך שני משפטים.

- I. אהרן צ'חנובר ואברהם הרשקו, מדענים ישראלים מהטכניון בחיפה, זכו בפרס נובל לכימיה בשנת 2004, ולפיכך הם הוזמנו לטקס בלשכתו של שר המדע. _____
- II. השאלה מי ינצח במשחק הכדורגל אינה מטרידה אותי כי הקבוצה שאני אוהד אינה משתתפת בו. _____

- א. • ציין ליד כל משפט את הסוג התחבירי שלו.
• אם המשפט מורכב, תחם את הפסוקית או הפסוקיות שבו וציין את התפקיד התחבירי של כל פסוקית;
אם המשפט הוא משפט איחוי, תחם את איבריו.

ב. ציין מעל הצירוף והמילים המסומנים בקו את התפקידים התחביריים שלהם.

3. (24 נקודות)

- א. לפניך משפט בעל חלק כולל.
שני האיזמים על אזור החוף הם בנייה על שטח נרחב וכריית חול לבנייה.
(1) ציין את הסוג התחבירי של המשפט. _____
(2) בבסיסו של משפט כולל זה יש שני משפטים. כתוב את שני המשפטים שבבסיס משפט זה.
1. _____
2. _____
(3) המר את המשפט הנתון במשפט פועלי בלי לשנות את סוג המשפט.
(4) ציין את התפקיד התחבירי המשותף לצירוף ולמילה המסומנים בקו במשפט. _____

ב. לפניך שני משפטים I-II.

המר כל אחד מן המשפטים במשפט שתהיה בו פסוקית תיאור המתאימה לתוכן המשפט, וציין את סוג פסוקית התיאור.

I. השירים העבריים נדחקו הצידה עם כניסתה של מוזיקת הפופ והרוק לארץ.

סוג פסוקית התיאור _____

II. אנו נעשה בדק בית ערכי יסודי, שיביא לשינוי היחס כלפי המדינה.

סוג פסוקית התיאור _____

4. (24 נקודות)

א. לפניך ארבעה משפטים.

I. האם אתה מתקשה בלימודים?

II. בבית ספרנו תוכל לקבל שיעור פרטי במחיר של שני שקלים בלבד.

III. המטרה של מיזם השיעורים הפרטיים היא מתן הזדמנות לכל תלמיד.

IV. המיזם רק התחיל, וכבר נרשמו מאה תלמידים.

(1) המר את משפטים I ו-II במשפט אחד מורכב בקשר לוגי של תנאי.

(2) המר את משפטים I ו-II במשפט אחד מורכב שיש בו פסוקית נושא.

(3) המר את משפט IV במשפט מורכב בקשר לוגי של ויתור.

(4) העתק מן המשפטים I-IV נשואים מן הסוגים האלה:

נשוא מורחב _____ נשוא שמני _____

ב. לפניך שני משפטים.

I. הנגישות למידע הפכה שוויונית יותר לעומת העבר הלא רחוק.

II. בסופו של כל יום לימודים התלמידים הופכים את הכיסאות ומניחים אותם על השולחנות.

(1) ציין את התפקיד התחבירי של כל אחת מן המילים המסומנות בקו במשפטים.

הפכה הופכים

(2) המר את המילה "הפכה" במשפט I במילה אחרת שיש לה אותה משמעות ואותו תפקיד תחבירי.

5. (24 נקודות)

א. לפניך משפט מורכב.

תשרי הוא חודש החגים, שבו מספר ימי החופשה גדול ממספר ימי הלימודים.

(1) תחם את הפסוקית במשפט, וציין מעליה את התפקיד התחבירי שלה.

(2) העתק מן המשפט את שני הנשואים שלו.

(3) המר את המשפט הנתון במשפט פשוט ובו תמורה.

(4) המר את המשפט הנתון במשפט איחוי.

ב. לפניך שני משפטים, ובכל משפט צירוף מסומן בקו.

I. אנשים רבים ושונים רואים באינטרנט כלי ליצירת קשרים חברתיים.

II. הפער בין שכבות האוכלוסייה ילך ויגדל.

(1) מבין שני הצירופים המסומנים בקו, העתק את הצירוף שבו וי"ו החיבור משמשת לחיבור בין חלקים

כוללים.

(2) מהו התפקיד התחבירי של הצירוף האחר? _____

6. (24 נקודות)

א. לפניך שני משפטים המנוסחים באמצעות המבנה "לא... אלא...".

I. לא השופטים בחרו בשיר הזוכה אלא צופי הטלוויזיה.

II. שימוש היתר במילה "מרגש" שוחק לא רק את המילה, אלא גם את מה שהיא מייצגת, כלומר את

הרגש.

(1) ציין את הקשר הלוגי בכל אחד מן המשפטים.

משפט I: _____

משפט II: _____

(2) כתוב כל אחד מן המשפטים I, II מחדש בלי להשתמש במבנה "לא... אלא...". שמור על משמעות

המשפט המקורי.

משפט I: _____

משפט II: _____

ב. לפניך שני משפטים.

I. מאמר זה יועלה, מן הסתם, לאתר המרשתת.

II. האינטרנט מאפשר אנונימיות, לפחות לכאורה.

(1) מהו התפקיד התחבירי המשותף לצירופים המודגשים בקו? _____

(2) מהי המטרה של השימוש בחלק תחבירי זה? הקף את התשובה הנכונה.

• לפרט את דברי הכותב.

• להדגיש את חגיגיות הדיבור.

• להביע דעה או הערה של הכותב על הנאמר.

• לספק מידע שישמש רקע להבנת המשפט.

(3) לפניך שני משפטים.

I. אלימות, בעיקר פשיעה לאומנית, מפיקה מהגולש הישראלי קשת של רגשות.

II. הגיע הזמן, כנראה, שנעלה לדיון ציבורי את מה שנאמר מפה לאוזן.

הקף את המשפט שבו התפקיד התחבירי של החלק המסומן בקו זהה לתפקיד התחבירי שציינת בסעיף ב (1).

פרק ג: מערכת הצורות

(80 נקודות)

בפרק חמש שאלות 7–11. לכל שאלה — 24 נקודות.

תוכל לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות, אך מספר הנקודות שתוכל לצבור בפרק לא יעלה על 80 נקודות.

שים לב: תוכל להיעזר בדף העזר לנבחן (עמ' 4).

7. (24 נקודות)

לפניך משפטים, ובהם פעלים ושמות מודגשים.

• בקריאת ספרים ספיגת המידע היא איטית ועמוקה, ואילו באינטרנט הקריאה רְוִיחָה בהסחות דעת ואינה מְעוּרְרֶת חשיבה מעמיקה. כמו כן הקריאה באינטרנט מקטינה את הסיכוי שעובדות חשובות יִחָרְתוּ במוחנו.

• קבוצה אחת הִרְשֵׁתָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בגוגל כדי למצוא מִשְׁגִּים, הקבוצה האחרת לא נעזרה בִּמְנוֹעַ החיפוש.

• החוקרים בדקו אם בִּתְגוּבָה על השימוש באינטרנט נִכָּר שינוי בפעילות המוח.

א. ציין מעל כל מילה מודגשת את השורש שלה.

ב. לפניך הפעלים מן המשפטים. ציין ליד כל פועל את הבניין שלו.

- _____ רְוִיחַהּ הַבְּנִיין
 _____ מְעוֹרְרֵת הַבְּנִיין
 _____ יִחְרְתוּ הַבְּנִיין
 _____ הִרְשָׁתָהּ הַבְּנִיין
 _____ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ הַבְּנִיין
 _____ נִפְרַח הַבְּנִיין

8. (24 נקודות)

א. לפניך חמישה משפטים, ובכל אחד מהם פועל מודגש.

- המשורר הוֹתִיר אחריו שירים רבים שמעולם לא פורסמו.
- אנו תִּרִים אחר מקום ללון בו.
- לאחר שפשט את הרגל נוֹתֵר האיש חסר כול.
- בגיל ההתבגרות מתפתחת התפיסה: "מה מְתֵר ומה אסור".
- המורה לספורט הִתְרָה בנו שלא נאחר יותר לשיעור.
- השלם את הטבלה שלפניך (במקומות הריקים בלבד).

הפועל	השורש	הבניין	שם הפועל
הוֹתִיר			
תִּרִים			
נוֹתֵר			
מְתֵר			
הִתְרָה			

ב. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם מילה מודגשת.

- כְּנוֹת היא אחת התכונות החשובות בתקשורת בין בני אדם.
 - צבר הוא אחד הכְּנוֹתִים שניתנו בעבר לבני הנוער ילידי ישראל.
- ציין את סוג הצורן הסופי ואת משמעותו בכל אחת מן המילים כְּנוֹת, כְּנוֹתִים.
- כְּנוֹת סוג הצורן הסופי _____, משמעות הצורן הסופי _____.
- כְּנוֹתִים סוג הצורן הסופי _____, משמעות הצורן הסופי _____.

9. (24 נקודות)

- א. לפניך שלושה זוגות של משפטים, ובכל משפט יש פועל מודגש.
 בכל זוג ציין מה הם התחומים המשותפים לשני הפעלים ומה הם התחומים השונים ביניהם מבין התחומים האלה: שורש, בניין, גוף וזמן.
 זוג 1: • פרט זה נחוץ כי הוא מְשָׁלִים את החסר.
 • הם מְשָׁלִים את עצמם — הבעיה לא תיפתר מאליה.
 המשותף לשני הפעלים: _____ השוני בין שני הפעלים: _____
 זוג 2: • לפי הטקסט, אם נקרא בצורה מעמיקה, תַּעֲלָה הסבירות שלנו לזכור פרטים.
 • חברת הטלפונים תַּעֲלָה בקרוב את מחיר השיחות.
 המשותף לשני הפעלים: _____ השוני בין שני הפעלים: _____
 זוג 3: • הילדים רָצוּ ממתקים.
 • משתתפי המרתון רָצוּ לאורך המסלול.
 המשותף לשני הפעלים: _____ השוני בין שני הפעלים: _____
- ב. בגלל הצפת המידע אנשים נוֹטִים לשכוח עובדות חשובות.
 מהי צורת העבר של הפועל נוֹטִים? הקף את התשובה הנכונה.
 נָטוּ , הָטוּ , נָטוּ , הָטוּ
- ג. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם שני פעלים מודגשים. בכל משפט הקף את הפועל המתאים למשמעות המשפט.
 (1) שָׁאַלְתִּי / הִשְׁאַלְתִּי את הספר מן הספרייה.
 (2) הקהל התבקש לקום על רגליו ולְמַחֹת / לְמַחֵא כפיים.

10. (24 נקודות)

- א. לפניך ארבעה משפטים, ובכל אחד מהם יש שם פעולה מודגש.
 • קצב ההִשְׁתַּכְּלָלוּת של האינטרנט גדל.
 • האינטרנט מאפשר שִׁיחָה בין אנשים מרחבי העולם.
 • במאמר מובעת תקווה להשגת פִּיוס בעולם.
 • השלב הראשון בתהליך ההִפְרָיָה בצמח הוא נביטת גרגר אבקה על הצלקת.
 השלם את הטבלה שלפניך.

שם הפעולה	השורש	הבניין
ההִשְׁתַּכְּלָלוּת		
שִׁיחָה		
פִּיוס		
ההִפְרָיָה		

ב. מבין המילים שלפניך הקף את ארבע המילים השייכות לאותה הגזרה של המילה הפְּרִיָּה.
הַשְׁוָאָה, מְצוּי, מְלוּי, שְׁגִיאוֹה, הַמְצָאוֹה, קְרוּי, נְשׁוּי, פְּנוּי

ג. לפניך ארבעה שמות מודגשים.
מחקר פְּמוּתִי אדם שְׁמֶרְנִי מעבר בְּטִיחוּתִי חִינוּךְ גּוֹפְנִי
(1) מהו חלק הדיבור המשותף לשמות המודגשים? _____
(2) מהי דרך התצורה המשותפת לשמות המודגשים? _____
(3) בחר באחד מן השמות המודגשים, ופרט את דרך תצורתו.

11. (24 נקודות)

א. לפניך רשימה של תשעה שמות.
מוֹרֵד, מוֹרָא, מְלוּכָה, מְלוֹן, מְעִידָה (נפילה)
מוֹשְׁבָה, מְקַלֵּט, מוֹכֶרֶת, מִבֵּט
בטבלה שלפניך מיינ את השמות על פי תפקיד האות מ"ם.

שמות שהאות מ"ם בהם שורשית	שמות שהאות מ"ם בהם תחילית

ב. לפניך רשימה של שבעה שמות.
עֲלִבּוֹן, מְחִירוֹן, פְּקֻדוֹן, שְׁבוּעוֹן, פְּתֻרוֹן, סְרִטוֹן, נִסְיוֹן
(1) בטבלה שלפניך מיינ את השמות לשתי קבוצות לפי דרך התצורה.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

(2) העתק את המילים שכתבת בעמודה בסיס וצורן סופי, וציין ליד כל מילה את משמעות הצורן הסופי בה.

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon